

Ki is a mi egyik szomszédunk? („Minek nevezzetek?”?)

1.

Jugoszlávia hivatalosan is megváltoztatta az állam nevét, s már több hónapja így határozza meg magát: *Državna Zajednica Srbije i Crne Gore*, röviden pedig: *Srbija i Crna Gora*. A kérdés: hogyan fordítsuk ezt magyarra, amikor magyarul írunk vagy beszélünk?

A magyar nyelvű média nem kért és nem kapott tanácsot nyomban, sem később, de egy napot sem várhatott, ezért a határ mindkét oldalán magyar nyelven is elkezdődött a Balkánon sajátosnak tekinthető új államalakulat egyfajta megnevezése.

Az eddig szerzett információk szerint odahaza (s ideát szintén) jelenleg némi zűrzavar uralkodik e tekintetben. Már az előkészítés idején megszületett az új megnevezés magyar fordításának elképzelése is. *Jugoszlávia* helyett *Szerbia és Montenegró* az alcíme egy írásnak (*Játsszunk föderációt!* Magyar Szó, 2002. március 17. és 19., a szerző P. T.). Mostanában azonban azt tapasztalom, hogy ott is, itt is egyre általánosabbá válik a *Szerbia-Montenegró* megnevezésforma. Nyilván ez tűnik legkönnyebbnek és legrövidebbnek. Nagyköttöjeles formát eddig nem láttam. Persze, hallottam vagy olvastam egyebet is. (Az ingadozás az egyértelműen megfogalmazott és a parlamentben elfogadott szerb nyelvű államnévnek csak a rögtönzött magyar fordításaira vonatkozik.)

Ezek után vajon mondhatjuk-e, hogy e tekintetben nincs is teendőnk, vagyis hogy az új állammegnevezés megfelelő magyar változatát létrehozta a gyakorlati rögtönzés?

A kérdésen eleve el kell gondolkodnunk, hiszen adva van tényként a szerb nyelvű hivatalos és szuverén új megnevezés, de adva van a gyakorlati szükség kényszere is az összes nem szerb nyelvű közösségekben, hogy ki-ki a maga nyelven is megnevezhesse, amikor szól vagy ír róla. Másrészt viszont adva van két másik tény is: az idegen államnevek magyar nyelvű használatát eddig (miként általában a művelt nyelvközösségekben) nem a kényszer szülte rögtönzés nyomán tekintettük megoldottnak; továbbá akadémiai megbízatással és szakmai avatott-

sággal és felelősséggel létezik s működik a Földrajzinév-bizottság. A teendők meghatározására és az alábbi kifejtés megválaszolására is egyedül ez a bizottság hivatott és illetékes.

2.

Mielőtt a „Hogy is írjuk?” föladat bármely részkérdésének megoldásához fognánk, célszerű lehet emlékeznünk néhány alapszempontra. Például:

Az írott nyelv nem azonos ugyan a beszélt nyelvvel, de nem is független tőle. Úgy jó, ha a kettő együttesen is hitelesen szolgálja a kommunikációt; azt azonban ezek csak akkor tehetik meg, hogyha bizonyos mértékben külön is fejlődnek ugyan (külön lehetőségeket is létrehozva a hangzó, illetve az írott nyelvben), de lényegesen sohasem távolodnak el egymástól. Azaz anyanyelvünk köznyelvi rétege akkor fejlődik harmonikusan és életképesen, hogyha – a szakszövegekre ezt kevésbé vonatkoztatva – a beszéd általában leírható is lesz mindig, az írás pedig hasonlóképpen el- és fölolvasható.

A megfelelő írásmód meghatározásának és alkalmazásának sohasem az lenne a közvetlen célja, hogy a jelölt szöveg formailag eleget tegyen egy-egy ortográfiai szabályzat előírásainak. – Az a közvetlen cél, hogy a közmegállapodáson alapuló írásszabály majd jól tükrözze a jelölésre adott szövegtartalom nyelvi típusát, és hogy analóg esetekben alkalmazható legyen, valamint hogy alkalmazásával az illető nyelv írott kommunikációjában a jelölt szövegtartalom általánosan, egységesen és hitelesen érthető lehessen. Ehhez a közvetlen célhoz kel a világos írásszabály és annak egységes alkalmazása.

A nyelv elsajátítása és fejlesztése (írásban is, beszédben is) nem olyan, mint egy vers, vagy mint egy dráma, melynek adott szövege előttünk áll rögzítve, s úgy sajátíthatjuk el, ha szóról szóra megtanuljuk. Az írás, illetve a nyelv egészében is működtethető, készségként, s alkalmazható jelrendszerként, sőt elsajátítható, hogy az adott példából, szabályból analógiával új, addig ismeretlen eseteket is megoldhatunk. Soha nem ismert mondatokat, képzett és összetett szavakat is hozhatunk létre.

Evvel az analógiával és rendszerszerűséggel tudjuk fölismerni a jelenségtípust és megjegyezni az új megnevezéseket, a toldalékolás módját s azt például, hogy nálunk egy-egy magyar embernek általában kételemű a személyneve, vagy hogy bármelyik utcanév a magyarban hogyan írandó, hogyan toldalékolható, hogyan épül föl. – Például nálunk odaát (mivel mindennapos szükséglet a fordítás és a visszafordítás) néha naponta többször is, célszerű tudnunk, hogy a szerbben nincsen *Miloš herceg utca*, *Andrić tér* (ahogyan mi fordítjuk magyarra, helyesen), hanem az ilyen utcanevek csak birtokos szerkezetben fordulnak elő: *Miloš herceg utcája*, *Andrić tere*, azaz *Ulica kneza Miloša*, *Andrićev trg*. (Ti. birtokos melléknévvel az utóbbi is egyfajta birtokos szerkezet.)

Általános jelenség, hogy a nyelvterületek peremén több száz más kontrasztivitás is található így, s a nyelvi kisebbség – jobbik esetben! – anyanyelvi kö-

zösségének törzsébe kapaszkodva és ahhoz folyamatosan igazodva igyekszik életképes szinten megtartani anyanyelve épségét és szellemét.

Mindezekkel szemben az államnevekben – világszerte – egy-egy szuverén közösség maga hozza meg döntését arról, hogy a maga számára és a világ számára hogyan kívánja megnevezni és neveztetni magát. Ebben mindannyiunk számára ez az analógia, s ez benne a megtanulható rendszerszerűség: **a kész megnevezést átvesszük s lefordítjuk – naponta visszafordíthatóan.**

Végül föltehetjük a kérdést: Igaz-e, hogy egy-egy nyelvközösségen belül inkább csak az idősebb nemzedék tudhatja, hogy a hagyomány révén valami rendhagyó írásmódú, míg az évente induló újabb nemzedéknek nincsen oka ezekre a kivételekre számítani, nincsen módja ezeket „kitalálni”, hanem csak a megtanulható rendszerszerűségekre építhet és épít? – Hogyha igaz, akkor a nyelvi örökségben elsőbbség illeti meg az elsajátíthatóságot, nyelvünk kódrendszerét, esetünkben pedig egy-egy államnév le- és visszafordíthatóságát – a hagyományos v. más megokolású kivételekkel szemben.

3.

Az államnevek a földrajzi nevek közé tartoznak, de mivel többnyire nemcsak földrajzilag jelölnek konkrét és körülhatárolt területet, hanem a rajta élő emberi közösség megszerveződésének és viszonyainak intézményét is megnevezik (gyakran államformaként is), az úgynevezett intézménynevekkel is rokonságban állnak. De alakjuktól és szerkezetüktől függetlenül is jelölnek intézményt: egy-egy államot.

Az államnevek esetében nagyjából részben többrészes megnevezésekről van szó, s éppen ezért a használatban rendszerint kialakul vagy fennmarad az ilyen államneveknek egy vagy több rövidebb változata is. (Például *Dán Királyság: Dánia.*)

Szerbia és Montenegró Államközösség esetében ikerállamról van szó, vagyis két olyan állam szövetségéről, melyek viszonylag laza kapcsolatban állnak egymással. Más szóval: hangsúlyozott az államon belüli részleges függetlenségük, s az adott esetben az eredeti (szerb) megnevezés ezt is sugallja. (A szerb mindkét területi egységnek államnyelve.)

Hasonló (= *és*-sel kapcsolt nevű) állam több van jelenleg (lásd lejjebb: 4. rész 5. bekezdés), s az állam alkotóelemeinek ezt **az eredeti megnevezésben kifejezett** belső viszonyát az eddigi magyar földrajzinév-írás is igyekszik tükrözni a fordításban, akár csak a legtöbb átvevő nyelvközösség írásrendszere. Ilyen államnév például *Trinidad és Tobago Köztársaság*, vagy röviden: *Trinidad és Tobago*. Két államalkotó közösségi elem államnévbeli jelölésének jelenlegi gyakorlatunkban nincs is más módja. – Némelyik állam megnevezésében két közösségi alakulat egyesülésének(!) persze más nyoma is található. Ilyen volt például a közelmúltig **Csehszlovákia** (*cseh+szlovák+ia*), és ilyen a ma is létező *Tanzánia* (*Tanganyika és Zanzibár: tan+zan+ia*). És vannak egyesült államok, melyek ismét más módon jelzik nevükben a belső összetettséget, vagy nem is jelzik. Például *Mexikói Egyesült Államok*, *Svájci Államszövetség*, *Vietnami Szocialista Köztársaság* stb.

A **kötőjeles** megnevezésformáról szakemberek számára nyilván szólnom sem kellene külön, de – mert a magyar rögtönzött „fordítás” ilyen is hozott létre – emlékeztetőül jegyzem meg, hogy a kötőjeles forma (független államok magyar megnevezésében) belső államkapcsolatot sehol (!) nem jelöl. Az ilyen összetétel előtagja – az egyetlen *Bosznia-Hercegovin*akivételével – grammatikailag a le-szűkítő jelző szerepét tölti be mindenütt, és sohasem mellérendelő kapcsolódást jelöl. Ilyenek: *Észak-Korea*, *Dél-Korea*, *Kelet-Timor*, *Nyugat-Szahara*, *Észak-Ciprus*, *Dél-Afrika*, *Közép-Afrika*, *Egyenlítői-Guinea*, *Bissau-Guinea*, *Szaúd-Arábia*. Sőt csak jelzős viszonyt jelöl a kötőjel azokban az államnévelemekben is, melyek földrajzi nevekből származnak: *Új-Zéland*, *Nagy-Britannia*, *Pápua Új-Guinea*; *Bahama-szigetek*, *Zöld-foki Köztársaság*.

(Az egyetlen *Bosznia-Hercegovina* pedig nem igazi ellenpélda, ugyanis nem két állam laza kapcsolatát jelöli – Bosznia, valamint Hercegovina ebben az országban tagállamként sem létezik –, hanem ez két történelmi táj együttese, de ezen a tájon a mostani politikai megoszlás egészen másként és ettől függetlenül alakult ki. Más szóval: A mai Bosznia-Hercegovina államilag nem a megnevezésében szereplő két történelmi tájegységre tagolódik, hanem államformaként és politikai tagoltságában ezektől független. Másrészt – és ez nyilván nem kevésbé lényeges – az említett magyar megnevezésváltozat nem is fordítása az eredetinek, ugyanis a szerb eredeti nem kötőjeles. A neve: *Republika Bosne i Hercegovine*, röviden: *Bosna i Hercegovina* – azaz magyarul: *Bosznia és Hercegovina Köztársasága* lenne, illetve röviden: *Bosznia és Hercegovina*.)

Ez az egy kötőjeles példa magyar történelmi hagyományra épül, de nem is általánosan. A Kartográfiai Vállalat 1992-es Földrajzi atlasza például az átadó nyelvet követi a névtartalom tükrözésében, vagyis és-sel fordít a teljes és a rövidebb megnevezésben egyaránt.)

4.

Nem szokatlan, de nem is mindennapi esemény, hogy egy állam megváltoztatja a nevét. Ez egyébként rendszerint következménye vagy velejárója annak, hogy – egy-egy történelmi vihar nyomán vagy e nélkül – a névváltoztató közösség parlamentje, vezetője vagy más vezetőtestülete döntést hoz az alkotmány-nak, az államformának vagy az állam belső tagolódásának, illetve jogrendjének alapvető megváltoztatásáról.

Precedens már van arra, hogy mi a teendők, ha egy másik nyelvközösséghez tartozó állam nevet változtat. Ilyenkor ezzel kapcsolatban nem az a teendők, hogy erre a magyarban is új megnevezést találjunk ki vagy fogalmazzunk meg, mert azt egyedül illetékes megtenni a megnevezést (és alkotmányt, államformát stb.) változtató állam parlamentje – a maga nyelvén. Mi tehát csak azt tehetjük, és szoktuk tenni, hogy az adott új állam megnevezést mielőbb és minél hitelesebben (visszafordíthatóan, azonosíthatóan) nyelvünkre lefordítva meghatározzuk annak magyar nyelvű megfelelőjét, és ezt a formát – egységes és kö-

vetkezetes használata végett – a magyar nyelvű közélet figyelmébe ajánljuk. Természetesen, bármelyik idegen államról van is szó.

A magyar megfelelő – bizonyára az illetékes szaktestület felelős és éber gondoskodása révén – általában hitelesen tükrözi nyelvünkön a kérdéses idegen megnevezés tartalmát, sőt (amennyire azt a magyar írásrendszer adottságai lehetővé teszik) az írásmódját is.

Az és kötőszós eredetű idegen államnevek megfelelőjéül – az említett *Bosznia-Hercegovinát* nem számítva, mely tartalmában más típusú, ezért itt nem is kivétel – a magyar fordításokban is kizárólag az és kötőszós megnevezés vált precedenssé – teljes és rövidebb alakjukban egyaránt követve az átadó nyelvet. Ezek (s most csak a rövid alakjukat említem): *Trinidad és Tobago*, *Antigua és Barbuda*, *Saint Kitts és Nevis*, *São Tomé és Príncipe*. Sőt itt megemlíthetünk olyan államneveket is, melyek általában csak a teljes alakjukban tartalmazzák a kettősség(!) jellegét, természetesen az és kötőszóval – a magyarban is. Ilyenek: *Saint Vincent*, azaz: *Saint Vincent és Grenadine-szigetek*, valamint: *az Egyesült Királyság* (v. *Nagy-Britannia*), azaz: *Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága*.

Ennek az elvnek felelhet meg a *Jugoszlávia Szövetségi Köztársaság* (vagy röviden: *Jugoszlávia*) megnevezést fölvaltó – s írásom elején már említett – új név: *Državna Zajednica Srbije i Crne Gore*, azaz magyarul: *Szerbia és Montenegró Államközössége* – az iménti angolhoz hasonló birtokos szerkezetben, de az angol példánál is, a szerb eredetiénél is jóval rövidebb és egyszerűbb elemekkel. Sőt a fordítás még egyszerűbb (még „kezelhetőbb”) lesz birtokos szerkezet helyett tulajdonnévi minőségjelzős szerkezettel: *Szerbia és Montenegró Államközösség*.

Az adott (!) teljes megnevezés mellé kívánkozik a szintén adott (!) rövid forma is: **Srbija i Crna Gora**, azaz: *Szerbia és Montenegró*, valamint egy harmadik (lehetséges) megnevezésváltozat: *Državna Zajednica*, magyarul: *az Államközösség* (vö. *az Egyesült Királyság*, *az Egyesült Államok*).

A teljes és a rövidebb változatok meghatározására célszerű egyidejűleg gondolnunk – persze, az eredeti megnevezésváltozatoknak megfelelően.

Amikor – a névtartalmat nem érintve – a birtokos szerkezet helyett a magyar nyelv szellemének szintén megfelelő, de a gyakorlati névhasználatban mondatba illeszthetőbb tulajdonnévi minőségjelzős formát választjuk, akkor analógiával a többi hasonló jellegű államnév fordításának módját követjük. (A magyar Földrajzínév-bizottság e tekintetben egy kivételt tett: Nagy-Britannia teljes nevében megtartotta a birtokos szerkezetet.) Vagyis: *Državna Zajednica Srbije i Crne Gore*: *Szerbia és Montenegró Államközössége* lenne, de személyrag nélkül államnévként ugyanezt fejezi ki: *Szerbia és Montenegró Államközösség*. (A rövidebb államnévformában pedig nincs is birtokos szerkezet: *Srbija i Crna Gora*: *Szerbia és Montenegró*.)

5.

Idegen nevek és megnevezések átvétele tekintetében szakkörökben közismert, de ritkán említett elve ortográfiánk (és a világ legtöbb írásrendszerének) az átadó szuverén nyelv(közösség) tiszteletben tartása s egyúttal a hiteles (azono-

sítható) fordításra való törekvés – az átvevő nyelv szellemének megsértése vagy háttérbe szorítása nélkül. Ezt az önmegnevezésbeli illetékességet tiszteletben tartva, található a magyar nyelvre fordított államnevekben például ilyen árnyalatbeli változatosság: *Kínai Köztársaság* (*Kína+i*), de van *Costa Rica Köztársaság* is (tehát nem: „*Costa Rica-i Köztársaság*”). Nem beszélve az államformából eredő egyéb árnyalat elemek magyar nyelvű tükrözéséről, mint amilyenek: *nép-köztársaság*, *népi köztársaság*, *demokratikus és népi köztársaság*, *népi demokratikus köztársaság*, *szocialista köztársaság*, *iszlám köztársaság*, *szövetkezeti köztársaság*, *szövetségi köztársaság*, *demokratikus köztársaság*, *arab köztársaság*, *arab demokratikus köztársaság*, *keleti köztársaság*, *egyesült köztársaság* stb. Másrészt a tartalmi hitelességre való hagyományos törekvést tükrözik az ilyen megnevezéselemek is: *völgység*, *nagyfejedelemség*, *hercegség* stb.

Egyébként ezeket találjuk még a nem gyakori megnevezés-utótagok között:

<i>állam</i>	<i>hercegség</i>
<i>iszlám állam</i>	<i>nagyhercegség</i>
<i>szultánság</i>	<i>unió</i>
<i>Darussalam állam</i>	<i>föderáció</i>
<i>független állam</i>	<i>közösség</i>
<i>államszövetség</i>	<i>arab szocialista népi közösség</i>
<i>szövetségi államok</i>	

6.

A Kartográfiai Vállalat és a többi illetékes forrásaink (atlaszok és szótárak), sőt a jelenlegi közszolgálati média is a mai államnevek teljes és rövidebb írásmódjában nemcsak egységes, hanem ez az egység *A magyar helyesírási szabályok* tizenegyedik kiadásán, valamint az ennek megjelenése óta az Akadémiai Kiadó által megjelentetett egyéb szakkiadványok (elsősorban *A földrajzi nevek helyesírása* című munka), valamint helyesírási szótárak megfogalmazott vagy alkalmazott elvein alapszik. Ezen elvek között is témánkban alapelvnek tekinthetjük:

A Föld bármelyik államának nevét szuverén identitásának tükrözése és egyértelmű azonosíthatósága érdekében anyanyelvünk szellemében, de a teljes hitelességre törekedve fordítjuk le, és tesszük lehetővé, hogy ezt érvényesként használhassuk bárhol a magyar nyelvű hivatalos és a mindennapi gyakorlatban.

A magyar nyelvű megfogalmazásban nem játszhat szerepet más szempont, tehát olyan sem, hogy nekünk hogyan lenne egyszerűbb, hogyan hagyományosabb a megnevezésmód, hogyan tetszene, s hogy az illető állam kicsi-e, vagy messze van-e, fiatal-e, hanem csak a fentebb említett elvszerűség megtartása lehet célunk is, föladatunk is. Nem kell megneveznünk az új államalakulatot, hanem csak magyarra kell fordítanunk a már kész megnevezést, mégpedig hitelesen és azonosíthatóan, azaz visszafordíthatóan. A visszafordíthatóságra például a Dél-

vidéken van is, lesz is szükség naponta, bárhogyan alakult is kezdeti rögtönzésük. Csak azt kell meghatároznunk, hogy – a szerb megnevezés tartalmát szem előtt tartva – ennek a fordításnak milyen írásmód felel meg a magyar államnevek részrendszerében.

Az, hogy a pillanatnyi gyakorlat eltér a fönti alapelvtől, pontosabban: hogy a magyar nyelvű gyakorlatban, főleg a Délvidéken, e tekintetben némi határozatlanság, következetlenség és tarkaság keletkezett, szerintem teljesen logikus következménye annak, hogy az új államforma és annak szerb megnevezése már a magyarság mindennapjaiban is él, mármint a délvidékiekéiben, és érvényben van hónapok óta. Hivatkoznak az új államalakulatra, írnak és beszélnek róla nemcsak szerbül, hanem számos más nyelven is, és nemcsak a diplomáciában, hanem a közélet sok-sok területén, mindenekelőtt a médiában. A magyar nyelvű közéletben is. De – mert a magyarságnak mindmáig e tekintetben nem volt mire támaszkodnia – többnyire rögtönözve, és többféleképpen rögtönözve jelent meg egy-egy fajta jelölés: *Szerbia-Montenegró*, *szerb–montenegrói*, *Szerbia és Montenegró* stb. De elvétve ilyen is: *Szerbia-Jugoszlávia*.

Sürgős szükség lenne illetékes szakmai döntésre és átfogó, gyors tájékoztatásra. Döntésével az illetékes testület válaszolni fog az itteni legfontosabb kérdésre is:

Követjük-e a magyar helyesírás eddig elfogadott és alkalmazott elvét és a már határozottan és többszörösen megadott precedenst, mely adva van hat államnév magyar megfelelőjében (4. rész 4. bek.), vagy ettől valamilyen (külső) okból eltérve, helyesírási alapelvünk megszegésére, illetve mellőzésére teremtünk precedenst?

7.

A magyar helyesírás fentebb említett alapelve és elvei szerint a szomszédállam új megnevezésének **teljes és rövidebb változatait** végül is az alábbi módon fordíthatjuk magukban és mondatbeli szerepüknek megfelelően:

Državna Zajednica Srbije i Crne Gore: **Szerbia és Montenegró Államközösség**

Srbija i Crna Gora: **Szerbia és Montenegró**

Državna Zajednica: **az Államközösség**

(Az egyéb fajta többtagú – nem földrajzi – megnevezések nem gyakoriak ugyan, de nem is szokatlanok mondatban sem. A különírt elemekből álló magyar és idegen elnevezések toldalékolására vonatkozó szabályokat több helyesírási kategóriában is megfigyelhetjük; köztük megvan az összhang. Példul: *Arany Jánost*, de: *Arany János-i*; *Ady Endrének*, de: *Ady Endré-s*; *Costa Ricában*, de: *Costa Rica-i*; *Rio de Janeiróból*, de: *Rio de Janeiró-i*; *Trinidad és Tobagóba*,

de: *Trinidad és Tobago-i*. Továbbá: *a Rómeó és Júliában játszott, a Háború és békét olvasta* stb.)

A **teljes államnévváltozat** mondatbeli szerepeltetése adva van az alábbi típusban, melyet már eddig is öt államnév képviselt:

Saint Kitts és Nevis Államszövetség úgy határozott, hogy küldöttséget menteszt hozzánk.

Tagjai közé fogadta Saint Kitts és Nevis Államszövetséget is.

A finn államfő Saint Kitts és Nevis Államszövetségben tett látogatást.

Kedden érkezik hazánkba a Saint Kitts és Nevis államszövetségi küldöttség.

Meghosszabbították itt-tartózkodásukat a Saint Kitts és Nevis államszövetségbeliek.

Azaz:

Szerbia és Montenegró Államközösség külügyminisztere...

Szerbia és Montenegró Államközösséget...

Szerbia és Montenegró Államközösségben...

s Szerbia és Montenegró államközösségi kormány...

a Szerbia és Montenegró államközösségbeliek...

(A földrajzik nevek helyesírása, Akad. K., 1998: 48–9. 3.24. pont.)

Az állammegnevezés **rövidebb változatát** szintén mondatbeli szereplésében tudjuk konkrétan szemléltetni:

Szerbia és Montenegró elnökét

Szerbia és Montenegrót képviseli

Szerbia és Montenegróban történt

a Szerbia és Montenegró-i

a Szerbia és Montenegró-beliek v. a Szerbia és Montenegró-iak

Nem Ausztria külügyminisztere mondta, hanem Szerbia és Montenegróé.

Vö.

Trinidad és Tobago elnökét

Trinidad és Tobagót képviseli

Trinidad és Tobagóban történt

a Trinidad és Tobago-i

a Trinidad és Tobago-beliek v. a Trinidad és Tobago-iak

Számíthatunk azonban – esetleg – egy másik **rövid** változatra is:

az Államközösség elnökét

az Államközösséget képviseli

*az Államközösségben történt
az államközösségi parlament
az államközösségbeliek v. az államközösségek*

Vö.

*az Egyesült Államok elnökét v. az Egyesült Királyság külügyminiszterét
az Egyesült Államokat képviseli v. az Egyesült Királyságot képviseli
az Egyesült Államokban történt v. az Emírségekben történt
az egyesült államokbeli v. az emírségekbeli
az egyesült államokbeliek v. az emírségekbeli*

Az **államközösség** nem gyakori utótag, de végül is nem ez a döntő, hanem hogy a szerb nyelvű közéleti gyakorlatban egyedi megnevezésként a **Državna Zajednica** önállóan elterjedt-e vagy elterjed-e, mert ha esetleg igen, akkor a magyarban is (majd) tudnunk kell a fordítását leírni és használni Szerbia és Montenegró Államközösségre értve.

(Amikor Montenegró vagy Szerbia nevét az államnétől függetlenül említjük, a típusnak megfelelő közönséges földrajzi nevekként szerepeltetjük őket:

*Szerbiából vagy Montenegróból
Szerbiában és Montenegróban
Szerbiáé lett, de Montenegróé volt
szerbiai, montenegrói és szandzsáki írók
nem Montenegróba indultak, hanem Szerbiába és Bulgáriába
bejártuk Szerbiát is, Montenegrót is stb.)*

Ágoston Mihály

Megjegyzés:

A Földrajzinév-bizottság 2003. április 28-án Budapesten a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium épületében Földi Ervin elnökletével megtartotta 45. rendes ülését, s ennek napirendjén szerepelt a volt Jugoszlávia mai megnevezése magyar nyelvű fordításának a kérdése is.

A bizottság ezt a kérdést megvitatta, és meghozta a döntést is. Eszerint:

A *Državna Zajednica Srbije i Crne Gore* teljes államnevet, valamint ennek rövidebb alakját, a *Srbija i Crna Gora* névváltozatot úgy fordítjuk magyarra, mint a többi hasonló szerkezetű államnevet fordítottuk:

A teljes megnevezés: *Szerbia és Montenegró Államközösség*. **A rövidebb névváltozat** fordítása: *Szerbia és Montenegró*.

A bizottság korainak ítélte meg más rövid névváltozat fölvetését. – Megjegyezte: A Montenegró nevet a magyar nyelv hagyományának megfelelően hosszú **ó**-val írjuk alapformájában is.

SUMMARY

Ágoston, Mihály

What is the name of a neighbouring country?

Yugoslavia has recently changed its constitution, form of government, and name. It is our task to find the Hungarian equivalent of the official name of the country, as formulated and put into force in Serbian; to translate it authentically, yet in a way that fits into Hungarian traditions of name giving and is, in addition, easy to translate back into Serbian in everyday life (especially in the public life of Hungarians living in that country).

The name is *Državna Zajednica Srbije i Crne Gore* ‘Confederation of Serbia and Montenegro’, and its short version is *Srbija i Crna Gora*. Translated into Hungarian: *Szerbia és Montenegró Államközösség*, in short, *Szerbia és Montenegró*.

At present, five such names of countries involving *és* ‘and’ serve as precedents, five names whose authentic and official Hungarian equivalent mirrors the contents and structure of the original. For instance, *Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága* ‘United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland’, *Trinidad és Tobago Köztársaság* ‘Republic of Trinidad and Tobago’, etc.

Inevitable improvisation that has prevailed so far has produced a medley of Hungarian versions of the Serbian country name on both sides of the frontier. A hyphenated rendering (*Szerbia-Montenegró*) would, no doubt, be more convenient to use, except that it does not correspond to the original. (*Bosznia-Hercegovina* ‘Bosnia and Herzegovina’ is a non-analogous case: the conjunction of two historical names of regions found in it is unrelated to the threefold political articulation of the country, or to the constitutional form of Serbia and Montenegro.) Normally, hyphenated names of countries contain a first component that is an attribute qualifying the second component, as in *Észak-Korea* ‘North Korea’, *Nagy-Britannia* ‘Great Britain’, *Egyenlítői-Guinea* ‘Equatorial Guinea’, *Dél-Afrika* ‘South Africa’, *Szaúd-Arábia* ‘Saudi Arabia’, etc.

The Hungarian version proposed here can be inserted into sentences by analogy with other names involving *és* that are standardised and used consistently. The slightly unusual type of name will probably require more initial care in writing habits and language use; but any sovereign state is entitled to choosing its own name that has to be followed by translation on our part.